

Славко Ж. Станојчић¹
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Катедра за српски језик

ОДНОС УНУТАРЈЕЗИЧКИХ ЗАКОНИТОСТИ И ВАНЈЕЗИЧКИХ ПРОЦЕСА У РАЗМАТРАЊУ ФЕНОМЕНА ЈЕЗИЧКЕ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ – НА ЈЕЗИЧКОМ ДЕТАЉУ²

Рад са гледишта текстлингвистике – анализирајући неколико језичких детаља – разматра односе унутарјезичког и ванјезичког фактора у језицима који се доводе у везу са појавом процеса тзв. језичке глобализације. Базиран је на општелингвистичким ставовима о језичким константама у учењу српског лингвисте Александра Белића и налази да је у тумачењу феномена (и пресуђивању о преузимању лексике и синтаксичких конструкција) сигурно потребно уважавати и чињеницу сродности језика за који се сматра да је давалац са језиком који се сматра примаоцем, али и чињеницу посебности и интегритета свога језика. У оквиру последњег, рад упућује и на нормативистичку активност лингвиста, као и на потребу систематског учења стандардног језика.

Кључне речи: језичке константе, језици у контакту, глобализација, енглески, српски, индо-европски, утицај, аутохтоност, паралелизам, дискурс, номинализација, језички идентитет.

1. Социолингвистички аспекти истраживања, па и они везани са текстлингвистиком (која у великом свом делу оперише појмовима из социолингвистичких истраживања) тако обухватног процеса који је у најуопштенијем значењу обухваћен лексемом-термином „глобализација” – нужно нас упућују на свођење њихове анализе у конкретним језицима, и у њима на одређене језичке детаље у свим језичким нивоима (фонетско-фонолошком, морфолошком, синтаксичком и прагматичком). Одмах треба констатовати да је српска лингвистика, највише у проучавању система савременог српског књижевног језика, кроз цео XX век врло често анализирала остваривање неких потенцијалних процеса чији су термини, условно речено – хипоними појма (па тиме и лексеме) „глобализација”. То се вршило – на језичком детаљу, у лексикографској и граматичарској пракси, а самом процесу појаве одређене језичке јединице у прагматици проучаваоци језика са гледишта социолингвистике давали су назив „европеизација” (Радовановић 1996: 2). Показано

1 slstanojic@gmail.com

2 Рад је настао у оквиру пројекта 178014 „Динамика структура савременог српског језика”, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

и само на једном конкретном примеру – на примеру феномена номинализације, тј. употребе глаголских именица уместо глаголских облика реченици, ово је синтетизовано у констатацијама као што је она дата у прегледу исто тако синтетизованог карактера *Српски језик на крају века* (ред. М. Радовановић), Београд 1996, за овај феномен – у констатацији која гласи: „У овоме – дакле, у општој карактеристици номинализације као процеса, српски књижевни језик је потпуно у контексту ‘европског културног, односно цивилизацијског типа’... Наиме најзаступљеније су ове структуре у функционалним стиловима правно-политичког, публицистичког и научног карактера” (Радовановић 1996: 137).

2. Методологија социолингвистике, па и текстлингвистике, чији – како смо у почетку рекли – научни апарат увелико чине и појмови (и термини) ове прве, у проучавању феномена глобализације, одавно се већ заснива на основама које је у истраживању феномена „језици у контакту”, како је већ познато, најуспешније формулисао Јуриел Вајнрајх – са инсистирањем на укључивању и психолошког, и друштвеног момента у лингвистичком приступу феномену „језици у контакту”, што је другим речима значило да у тумачењу појава треба узимати и битне екстралингвистичке факторе, оне које обично дефинише савремена социолингвистика, тј. факторе друштвеног уређења, факторе односа националних држава, факторе односа етничких група и сл. (Вајнрајх 2011: 48, 175, 336).

Од лингвиста на терену јужнословенских језика, па у њима и српскохрватског језика, својевремено је најдетаљније дефинисао принципе ефеката принципа „језици у контакту” Рудолф Филиповић. У својој подели „посуђивања језика” (којим термином замењује ранији термин „мијешања језика”), он разликује „посредне додире” и „непосредне додире” као типове контакта од којих зависе резултати, па је анализирајући *англицизме* (а када се говори о глобализацији, увек се на првом месту разматра однос према енглеском језику) у двадесетак европских језика (нпр. чешком, француском, немачком, руском и др.) извео своје теоријске ставове које је примењивао у својим речницима *англицизама у хрватском језику* (а рекли бисмо и *српском*, кад употребимо термин *српскохрватски језик*, или *српски* или *хрватски језик*, како се то чинило у време настанка његових дела и како је он сâм то чинио). Све њих Р. Филиповић је највише посматрао у домену „посредних додира”, а мање у домену „непосредних додира”³ како их је, очигледно традиционално, посматрао Блумфилд код којег Филиповић истиче оправданост ставова о резултатима културне позајмице, односно распрострања, када се из оквира једне национално-језичке заједнице у другу такву заједницу у

3 Ове Р. Филиповић разматра, детаљно, на материјалу хрватских дијалеката у САД (в. Филиповић 1991: 31–39), док англицизмима уопште, па и онима из области „посредног утицаја”, конкретно у српскохрватском језику посвећује књигу *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo – razvoj – značenje*, с првим делом који доноси анализу англицизама (засновану на његовим теоријским погледима) и другим делом – практичног карактера: речник англицизама (в. Филиповић 1990).

директном контакту увозе предмети, обичаји, процеси и сл., а са њима и лексика (прво – терминологија) везана за њих (в. Филиповић 1986: 29). По Р. Филиповићу, Блумфилд управо говори о директном утицају, при чему, наравно, преовлађује тенденција примања из већег језика (Филиповић 1986: 28–30), било да се то – како стоји код Блумфилда – односи на дијалекте, било на контакте појединаца који припадају различитим језичким ентитетима. Управо уопштено могло би се рећи – и код Филиповића налазимо, и синтетизовано и на детаљној разради аспекта позајмљивања међу језицима, принципе које је дотада већ формулисао Леонард Блумфилд, кад у својој познатој књизи „Language” пише поглавља о компаративном методу посматрања, о дијалекатској географији, фонетским променама, флукуацији облика, аналошким и семантичким променама, о позајмљивању из међуодноса културе и међуодноса личности (Блумфилд 1958: 298–306, 320–345, 360–367, 398, 404–416, 429, 444–495).

Међутим, та методологија упућује нас, и кад вршимо анализе са гледишта текстлингвистике, категорички – и на елементе традиционалних лингвистичких дисциплина. Наиме, мора се полазити и од тога да подударну појаву лексичких и синтаксичких јединица у (најмање) два језика посматрамо не само у контексту једноставног контакта језика, који је интензивирањем експанзијом технологије у томе аспекту развијенијих (и најразвијенијих), па тиме и надмоћнијих, у политичком смислу, друштава, што је данас у домену социолингвистичког истраживања језика, него и у контексту који иначе проучава и традиционална компаративистика. А примењено на анализу појаве конкретних подударних језичких јединица у два различита језика, и проучавалац у домену текстлингвистике закључиће да не мора баш све бити тумачено као резултат утицаја једног језика на други. И то у највећем броју случајева – утицаја такозваних „великих” језика на такозване „мале” језике.

Другим речима, и текстлингвистика у својим приступима језичким јединицама у реализованом (говореном или писаном) дискурсу види две стране: законитости формирања језичке јединице као такве (унутрајезичку страну) и аналогију као стимуланс појаве језичке јединице (ванјезичку страну). У пресеку ове две линије, у којима се јавља подударна у два језика језичка јединица, можемо наћи тачку у којој је језичка јединица из једног језика заправо „активна честица” која иницира настајање и ширење дате јединице у другом језику. Међутим то не значи да се добија копија „увезене” језичке јединице, него је дата језичка јединица настала као резултат природе дате јединице, засноване на језичким могућностима језика у којем настаје. По учењу нашег лингвисте Александра Белића, одређен број таквих потенцијала – константа је свих језика, заједно са њиховом реализацијом и као самониклих, и као оних насталих међујезичким утицајима (Белић 1998: 361–364).

3. (а) На такву језичку реалност упућује и наша савремена лингвистика констатацијама као што је, на пример, она која каже да је већ „средином века, у првој половини посматраног периода 1945–1995,

српска лингвистика указивала [...] на потребу да граматичари измене оне догматске приступе реченици који су структуру клаузе типа: *дели- ти мишљење*, дакле – ону у којој је девербативна глаголска именица носилац семантичког дела предикације – дефинисали као туђе, готово неграматичке за српски језик [...], и захтевали да се таква реченица ‘вербализује’, тј. да се изрази само предикатом, нпр. ‘*мислиши исто*’ или сл.’, те да је наша лингвистика то изводила из чињенице да је „таква структура и историјски потврђена као одавно уобичајена у српском језику” као структура која припада „језичким универзалијама европских језика” (Радовановић 1996: 136).

У овоме смислу већ је и наша прва граматика XX века која у наслову носи атрибут нормативности дала свој допринос модерној језичкој анализи.⁴ Она је то учинила када је у оквиру књижевнојезичке норме представила синтаксичке конструкције типа „*Слушам урнебесно хуктање и шумљење дивље необуздане Пливе*”, са глаголском именицом као рематским делом реченице – као потпуно паралелне, дакле и равноправне са конструкцијама типа „*Слушам како дивља необуздана Плива урнебесно хукти и шуми*”, у којима је рема предикат са личним глаголским обликом (Стевановић ⁴1986: 179–180). А једнако тако, и у наредним периодима, на исту повезаност са ситуацијом у оквирима језика европске културе и цивилизације указују и констатације лингвиста о процесима номинализације реченичног рематског дела и „модерни лингвисти” (Радовановић 1978: 27–28, 37–130). И каснија обимнија наша граматика с атрибутом нормативна у наслову, издата почетком XXI века, кодификовала је ову номинализацију трансформативном формулом при опису тзв. допунских клауза наводећи као једнакозначне типове реченица *Тражили смо да се укине њорез на књиже* и *Тражили смо укидање њореза на књиже*, односно при опису тзв. предикатске клаузе наводећи као истозначне реченице *Циљ ове резолуције је да се њрекину сукоби* и *Циљ ове резолуције је њрекид сукоба* и сличних са глаголским именицама као централним делом реме (Пипер–Клајн 2013: 493).

Поновићемо овде оно што смо раније констатовали (в. Станојчић 2015: 81) о запажањима М. Радовановића, који, наводећи трендове номинализације (и декомпозиције) у савременим европским језицима, истиче да се ти феномени нарочито јављају „у тзв. специјалним функционалним стиловима језичког стандарда, тј. у оним његовим улогама када овај функционише као инструмент интелектуализованих, а, по тематици, релативно уопштених и апстрактних домена језичке употребе” (Радовановић 1990: 54), одн. посебно истиче језичка чињеница постојања *девербативне именице* као једног од средстава реченичне кондензације, а даље излаже читав систем (предлошко-падежних и других) структура

4 М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик. Граматички системи и књижевнојезичка норма. I. Увод, фонетика, морфологија*, Научно дело, Београд, 1964, стр. X + 696; М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик. Граматички системи и књижевнојезичка норма. II. Синтакса*, Научно дело, Београд, 1969, стр. X + 696 – са више каснијих издања у току друге половине XX века.

чији је конституент *глаголска именица* са временским и каузалним значењима, али даље – са многим другим значењима (в. Радовановић 1978: 73, 99–127, 127–144), што се доказује анализом дискурса и ових конкретних уџбеника.

(б) Подразумевајући под термином *номинализација* два значења: (1) творбено: „образовање именице од неке друге врсте речи” (Кристал 1995: 91, 426) и (2) синтаксичко: „претварање вербалних, глаголских структура у номиналне, именичке” (Пипер–Клајн 2005: 555), констатоваћемо да, баш у томе контексту, пада у очи дефиницијски дискурс узорка из текста Природа IV, који се састоји само од шематског приказа у којем имамо само *номинавање* појмова које долази после уводне (граматички пуне) реченице:

(1)

„За сваку сировину људи су открили начин прераде, односно добијања материјала из сировине.										
Сировина	–	Начин долажења до сировине	–	Начин прераде	–	Материјал	–	Начин обраде материјала	–	Производи
Стене	–	ломљење	–	гlačање, дробљење	–	мермер	–	резање, клесање	–	скулптуре, споменици, грађевински материјали
Руде	–	копање	–	топљење, на високој температури	–	гвожђе	–	ковање, ливење, истезање	–	шине, посуђе, жица... ”
(Природа IV 26–27)										

– а садржи концентрацију именица из творбено-семантичке категорије глаголских именица, које већ по дефиницији представљају лексикку чији је денотат „радња”, дакле – оно исто што је семантичка вредност глагола као класе речи.⁵ По томе, овакав исказ је сигурно и у сфери оне *номинализације* коју лингвистика дефинише као трансформацију глаголских конструкција у именске, а која је битан чинилац изградње концизности дефиницијског дискурса, што би требало да буде једна од карактеристика уџбеничког језика уопште. Номинализацијом се износи информација кључна за разумевање читавог контекста, а осим тога она представља синтаксички процес којим се омогућује економичност дискурса.

4. Доведено у везу са појмом глобализација језика у оквиру феномена глобализације, који је врло много – како пише Р. Бугарски – „посматран и расправљан као један од најважнијих економских и политичких догађаја последњих петнаестак година” и који је „имао [...] као

5 Александар Белић у својој *Општој лингвистички* говори о „узајамности глаголске и именичке речи” и, посебно у томе са компаративно-историјског аспекта, о постанку *глаголских именица* изведених од глагола претварањем глаголске речи у именску „тима што је глаголска реч, ослободивши се од временског момента, добила особине условно реализоване самосталне речи” (Белић 1998: 70) – именице.

свој главни језички сигнал убрзану експанзију енглеског широм света” (Бугарски 2009: 15–16), морали бисмо констатовати да се сигурно у свим аспектима овог процеса не могу искључити језичке константе, које и у морфосинтакси постоје у свим језицима. Ово, па и кад се разматра однос „велики” енглески језик : „мали” српски језик – утолико пре што у оба ова индоевропска језика морфосинтаксички системи садрже и глаголске личне облике, и глаголске именице, а да ове друге заправо у семантичко-синтаксичком аспекту реченице представљају врсту кондензатора целе једне предикатске синтагме. Посебно се фактор језичких константи не може искључити онда када је у питању оцењивање њихове употребе у дискурсу многих врста (говорне и писане) комуникације у конкретной језичкој заједници. На енглески језик истраживачи и теоретичари домена социолингвистике указују као на најреlevantнији у процесу глобализације. Логично је, зато, извести закључак: у контексту законитости језика у контакту – када у два језика (у овом случају – енглеском и српском) евентуално нађемо и анализирамо паралелно постојање оваквих једнаких морфосинтаксичких конструкција⁶ – констатоваћемо да је то и зато што припадају истој индоевропској групи језика. Ова чињеница – не може да буде занемарљива у констатовању да ли је нешто оригинално, самоникло или је „позајмљено” (наравно и – морфологизовано по правилима језика „примаоца”) из једног језика у други језик.

5. С друге стране, управо због овог последњег – сродности која је погодна тло и за прихватање јединица свих језичких нивоа и замену аутохтоних њима у мери која води губљењу идентитета тзв. „малог језика” – истраживачи у домену социолингвистике указују на праву природу односа вишејезичности са феноменом глобализације, који је врло много – како пише Р. Бугарски – „посматран и расправљан као један од најважнијих економских и политичких догађаја последњих петнаестак година” и који је „имао... као свој главни језички сигнал убрзану експанзију енглеског широм света” (Бугарски 2009: 15–16). Наиме, овај аутор, анализом обимне теоријске литературе посвећене овоме односу, указује и на оно што назива *парадоксалним* управо у контексту експанзије енглеског језика. Указује на чињеницу „да ширење енглеског заправо подстиче вишејезичност на плану друштава и појединаца, и то у ситуацији у којој се укупни број језика на светском плану непрекидно смањује” (Бугарски 2009: 17). Поредићи схватања више теоретичара (Ј. Mauraisa, Е. Haugena, I.-J. Calveta, D. Singletona и других, чија дела наводи у селективној библиографији), аутор дефинише и ситуацију која доводи до опште сагласности о чињеници „да за већину људи у највећем броју заједница по свету није више довољан ни билингвизам (да и не говоримо о монолингвизму)”, да зато нова норма „било већ постојећа или

6 Циљ ове резолуције је *да се прекину* сукоби : Циљ ове резолуције је *прекид* сукоба ≈ The aim of this resolution is *to end* the conflicts : The aim of this resolution is *the end* of conflicts.

потенцијална, предвиђа три језика за свакога, а не само један или два”, те да се, „пошто ће [...] један од ових обично бити енглески, ово, „чини као природан пут превазилажења тензије између превласти енглеског и језичке разноликости” (Бугарски 2009: 22). Ово поређење ставова теоретичара природно је довело аутора до закључка да је – у прагматици примене идеја које дата политика формулише – „неопходно [...] акције планирања језика подићи са нивоа националне државе, на који су досад биле ограничене, на интернационални ниво”, као и да ће бити „потребно да се развију систематске лингвистичке геостратегије (какве још увек постоје тек у заметку) у сврху планирања језичке разноликости у контексту узајамне повезаности унутар општих глобализационих тенденција” (Бугарски 2009: 22).

На овим основама аутор приказује основне карактеристике европске језичке политике, као и евентуалне њене перспективе, запажајући да се оне налазе у домену (1) језичког образовања за грађане Европе (Бугарски 2009: 24–25), (2) у статусу и употреби језика у европским институцијама и (3) у заштити мањинских језика (Бугарски 2009: 25–33). Објективност ауторових запажања свакако потврђују и његови закључни ставови о томе да „Европа није више скуп самодовољних језика већ комплексан и интерактиван комуникацијски простор, снажно обележен како социјеталном тако и индивидуалном вишејезичношћу”, као и да је Европа „највећим делом испојила свест о овој новој стварности”. То га је довело и до закључка да је сигурна перспектива дате језичке политике заправо само она политика која ће бити заснована на уважавању и чувању „националних и језичких посебности, оне разноликости која чини драгоцену темељ интеграционих процеса” (Бугарски 2009: 33–34).

6. Оваква једино реална перспектива уважавања националних посебности може се показати и на језичком детаљу разматраном у домену језика у контакту, у једном природном систему интеркомуникације међу говорницима различитих језика. На пример, за српски књижевни језик карактеристичан је нормативан приступ по коме се непреведене речи и туђа имена „не преносе[...] формалним пресловљавањем, нити пак пуком транскрипцијом [...], него адаптацијом, прилагођавајући их словенском [у овом случају српском, прим. Сл. Ст.] граматичком систему” (Правопис 2010: 160–161), који, наравно, укључује и фонетско-фонолошки и морфолошки систем.

Како наведена (социолингвистичка) литература посебно говори о улози енглеског језика у феномену глобализације, а ми говоримо о нормирању српског стандардног језика, па у томе и о примању језичких јединица лексичког нивоа језика са те стране, језички кодификатори у томе домену у извесној мери формулисали су релативно прихватљив став. Његова формулација у свом најједноставнијем облику изнета у Правопису МС (2010) дефинише полазиште модела прихватања енглеске речи у српски језик као *комбинацију изговореног и написаног изворног облика имена* (в. Правопис 2010: 186–187).

7. Ако текстингвистичким методом испитујемо ваљаност овога принципа, рецимо на морфофонолошком нивоу језика, наћи ћемо и пример да ће писац своје лику у роману⁷ ставити у уста реченицу: „Почели су да опонашају начин на који говорим енглески, најпре иза мојих леђа [...] доследно су говорили: ‘It struck my mind’ како сам једном, уместо: ‘It struck me’ рекао; или *Единбург̄*, уместо *Единборо* како име овог града звучи у њиховом изговору” (роман, стр. 12–13). Наиме, изнеће – запажање правога енглеског изговора топонима *Edinburgh*, чији се графемски облик – по принципу српског правописа, поједностављено схваћеном, али реално заснованом („изговарај реч како је написана”) – у српском изговору транспонује у *Единбург̄*, природно – по аналогiji са изговором имена немачких градова (нпр.: *Wolfsburg*, *Hamburg*, *Bleiburg*), па се тако, по правилима наших правописа – и пише. Писац (= говорник српског језика, изражено термином дискурс-анализе) перципирао је енглеско име (и такву своју перцепцију исказао дискурсом јунака свога романа) управо по законитости коју је Филиповић дефинисао као „резултат комбинације изговора и ортографије енглеског извора”, и то типом који показује да је „у формирању ортографије англицизма судјеловао језик посредник” (Филиповић 1990: 28–29; Филиповић 1991: 32), у случају наше анализе, како у њој видимо – немачки језик.

Или ћемо, на лексичко-семантичком нивоу језика, на пример, у истом роману наћи да ће енглеске именице *impertinence*, *seduction* (од евентуалног *seductability*, коју – за разлику од прве именице – нисам нашао у речнику *The Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles*, I, II, Oxford, 1964), све три у сфери термилошке лексике везане за психологију, бити уобличене суфиксима који су у српском језику уобичајени за формирање апстрактних именица, тј. суфиксима *-ија* и *-ости*. И то по типу позајмљеница које у српски језик долазе из енглеског као „привидни латинизми” (Радовановић 1996: 42–45, 62), дакле, у облику: *импјертијинениција* (= дрскост, безобразлук), *седукција* (= завођење), *седуктибилности* (= заводљивост), а по правилу које је Филиповић дефинисао као тип „нулте семантичке екстензије”, при којој лексема „не показује никакве промене значења у трансферу модела у англицизам” (Филиповић 1986: 161–181, 1990: 37–41; Филиповић 1991: 32). Наравно, све то – уколико се те лексеме не преводе (на српски) када се налазе у дискурсу свакодневне комуникације, током реализације „обичног” разговорног језика, а не у дискурсу психолога који је у ситуацији консултација са својим колегом на неком стручном састанку. Дате лексеме, узете у оба облика, биће у оквирима норме само онда ако је њихов текстуелни контекст у целини у оквирима норме, то јест – ако говорник располаже језичком (и комуникативном) компетенцијом, а у културно изграђеној друштвеној и језичкој заједници она подразумева и познавање норме датог језика. У овоме случају – ако зна значење употребљених лексема и културни контекст у којем их употребљава.

7 С. Селенић, *Очеви и оци*, Просвета, Београд, 1985.

8. У закључку свакако ћемо истаћи да сва ова три примера текст-лингвистичког уочавања битних одлика реализације српског стандардног језика: (а) оно са истицањем номинализације у делатностима везаним за реч у друштвеним односима уопште, које излажемо у т. 3 под (а); (б) оно са праксом дефиницијског језика (уопште и посебно у уџбеничком дискурсу намењеном млађем узрасту ученика), изнето у т. 3 под (б) и (в) оно у уметничкој књижевности, анализирано у т. 7 – припадају како истраживању језичке стварности, тако и делатности стручњака у изградњи солидних критерија нормирања српског језика, како на језичким нивоима фонологије, морфологије, синтаксе тако и на лексичко-семантичком нивоу. Ове две делатности – истраживачка и нормативистичка, од којих друга има прецизно одређене теоријске ставове о слојевитости књижевног језика националне заједница уопште, па и српске – од посебног су значаја управо у регулисању односа у области језика у контакту, за који је појам глобализације и иначе логично везан – и по себи, али и циљно у више праваца. Од њих, констатујући правце циљности, посебно ћемо истаћи важност управо нормативистичке делатности. Она – у условима наглашене (и рекло би се, заправо – врло помодне) англизације, која угрожава природни развитак дискурса млађих генерација у духу норме која се изграђује на већ давно дефинисаној структури српског књижевног језика – треба да има прву и основну регулаторну улогу у процесу усвајања оног језичког израза који називамо *правилним*. Јер и увек, током реализације дискурса, морамо бити свесни чињенице да се стандардни језик, а тиме и правила норме, не учи спонтано, он се учи организовано – школским системом, од најранијег узраста, уколико се не жели реализација језика свести на аморфне комбинације стандардног језика и језика некаквих жаргона.

Литература

- Белић 1998: Александар Белић, *О језичкој природи и језичком развоју*, Избрана дела Први том – Општа лингвистика, I и II, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Блумфилд 1958: Leonard Boolfield, *Language*, New York: Henry Hold and Company.
- Бугарски 2009: Ранко Бугарски, *Европа у језику*, Београд: Библиотека XX век – Књижара Круг.
- Вајнрајх 2011: Uriel Weinreich, *Languages in Contact – Findings and Problems*, [1953], New York: John Benjamins.
- Кристал 1995: D. Kristal, *Кембричка енциклопедија језика*, Београд: Nolit.
- Правопис 2010: *Правопис српскога језика*, Измењено и допуњено издање, Нови Сад: Матица српска.
- Пипер и др. 2005: П. Пипер и др., *Синтакса српског језика: прости реченица*, Београд – Нови Сад: Београдска књига – Матица српска.
- Пипер–Клајн 2013: П. Пипер и И. Клајн, *Нормативна граматика српског језика*, Нови Сад: Матица српска.

- Радовановић 1978: М. Радовановић, *Именица у функцији кондензатора*, Нови Сад.
- Радовановић 1990: М. Радовановић, *Списи из синтаксе и семантике*, Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижница Зорана Станојевића.
- Радовановић 1996: М. Радовановић (ред.), *Српски језик на крају века*, Београд: Институт за српски језик САНУ и Службени гласник.
- Станојчић 2015: С. Станојчић, *Теоријски и аналитички приступи уџбеничком дискурсу*, ФИЛУМ, Крагујевац, 2015.
- Стевановић ⁴1986: М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик – Граматички системи и књижевнојезичка норма. II. Синтакса*, Четврто издање, Београд: Научно дело.
- Филиповић 1986: Rudolf Filipović, Rudolf, *Teorija jezika u kontaktu – Uvod u lingvistiku jezičnih dodira*. Zagreb: Školska knjiga.
- Филиповић 1990: Rudolf Filipović, *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo – značenje*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti i Školska knjiga.
- Филиповић 1991: Rudolf Filipović, *Neposredni jezični dodiri u hrvatskim dijalektima u SAD*, Senjski zbornik 18/1, Senj, 31–40.

Slavko Ž. Stanojčić

THE RELATIONSHIP OF INTRALINGUISTIC RULES AND EXTRALINGUISTIC PROCESSES IN CONSIDERATION OF THE PHENOMENON OF LANGUAGE GLOBALIZATION

Summary

Analyzing several language details from a text-linguistic perspective, the paper examines the relations of intralinguistic and extralinguistic factors in languages that are connected by the phenomenon of so-called language globalization. The analysis is based on general linguistic stances about the constants of language as presented in the doctrines of the Serbian linguist Alexander Belić, as well in theories of Leonard Boolfield and Uriel Weinreich. The paper finds that any interpretation of the said phenomenon (and evaluation about borrowing the lexis and syntactic constructions) demands respect of the kinship between the “giver” and “receiver” languages, as well as the particularity and integrity of the researcher’s language. As for the latter, the paper points to normative activities of linguists as well as to the need of systematic teaching of the standard language.

Keywords: language constants, languages in contact, globalization, English, Serbian, Indo-European, influence, autochthony, parallelism, discourse, nominalization, language identity

Примљен 17. август 2016. године
Прихваћен 10. децембар 2016. године